

KOMMENTAR

Ett besök i Japan

Richard Baldwin
*Universitetslektor,
Högskolan i Borås*

För mig, som vuxit upp i ett land där man tvingades bära skoluniform från fem års ålder, var det intressant att se de hundratals unga flickorna i skoluniformer som flanerade längs shoppinggatan Takeshita i Tokyo den eftermiddag då vi anlände till Japan. Dessa flickor är kända som *JK*; en förkortning av *Joshi-Kosei*, där *Joshi* betyder flicka och *Kosei* betyder gymnasieelev. De kvinnliga eleverna modifierar ofta sina uniformer för att sätta sin egen prägel på dem, de förlänger eller förkortar kjolen eller gömmer kanske märken under sin krage.

Senare under vår vistelse i Tokyo mötte vi några lärare i tjuugoårsåldern som arbetar på Gunma Kokusai-skolan. Där använder japanska och utländska lärare undervisningsmetoden immersion eller språkbad, för att lära ut det engelska språket. Lärarna från Sverige, England och Förenta Staterna förklarade alla att de valde att arbeta på en japansk skola eftersom, till skillnad från i hemlandet, deras elever var mycket motiverade att lyckas med sina studier. "Jag vill aldrig jobba på en svensk skola igen" förklarade Emile, en av mina tidigare elever från lärarprogrammet i Borås, "det är mycket lättare att arbeta här".

Två dagar senare tog vi höghastighetståget till staden Hiroshima. I Peace Memorial Park såg vi stora grupper skolbarn stanna upp och i stillhet visa respekt för de tiotusentals som dog i Hiroshima 1945. Vid Peace

Bell, fredsklockan, stannade en grupp tonåringar och deras lärare för att ringa i den stora klockan och be för fred i världen. Vid Children's Peace Monument, barnens fredsmonument, lades vikta pappersplan nära en staty av en flicka med utsträckta armar. Statyn hedrar minnet av Sasaki Sadako, en ung flicka som dog av strålning från atombomben. Hon trodde att om hon vek 1 000 pappersplan skulle hon bli botad.

Dagen före hemfärden besökte vi Ajimu High School, inte långt från Beppu i södra Japan. Det första jag lade märke till var att den skoluniform som eleverna bar var väldigt lik den jag hade haft i England på 1970-talet. Vi mötte rektorn, som stolt förklarade att alla elever från skolan går vidare till arbetslivet eller högre utbildning. Därefter fick vi följa en engelsklektion för en klass på ungefär 30 gymnasieelever. Lektionen hölls av en engelsklärare som beskrevs som skolans bästa. Flera andra engelsklärare var också där och observerade undervisningen för att lära och inspireras.

Merparten av lektionen hölls på engelska och under första halvan av lektionen upprepade eleverna ord upplästa av läraren, som talade med en lättförståelig amerikansk-engelsk dialekt. I par läste sedan eleverna upp stycken ur konversationer, och därefter läste vissa av eleverna upp sina stycken för resten av klassen. Jag observerade inget spontant bruk av engelska dock, så man kan undra hur mycket eleverna skulle kunna säga självständigt och utan sina läroböcker.

Syftet med andra halvan av lektionen var att eleverna skulle ställa frågor till de två svenska besökarna. Eleverna förberedde sig genom att titta på en video av en konversation på engelska, där en man från Holland beskrev sitt liv och sina intressen. Tyvärr tog blygheten över när det blev deras tur att ställa frågor, och ingen av eleverna kunde samla mod för att fråga något. Vi ställde några frågor till dem i stället, som några elever svarade på.

Enligt ett nyligen publicerat English Proficiency Index rankas japanerna på 35:e plats av 72 länder avseende kunskaper i engelska. Skälen är många, men en given anledning är det sätt som språket lärs ut i skolorna. Undervisningen har en stark betoning grammatik, och väldigt lite tid ägnas åt faktisk konversations träning. En annan anledning är att kulturella normer i det japanska samhället skapar en ovilja att tala framför andra ifall det skulle störa nå-

gon. Rädslan att göra fel är också ett skäl till den låga rankningen, då japanerna ofta tror att de måste tala perfekt engelska.

Det råder inget tvivel om att de elever vi observerade under engelsklektionen når nivåer långt under de kunskapsnivåer som nås av jämnåriga elever i svenska skolor. Dock måste jag säga att det verkligen gjordes ett försök att få eleverna att tala under lektionen. Senare, på rektorns kontor, mötte vi en elev som presenterades som en av skolans bästa avseende engelskan. Hon var mycket vältalig i vår konversation, och visade vad som kan uppnås av elever på Ajimu High School. Hon berättade att hennes föräldrar varken talade eller förstod ett ord engelska, och att hennes dröm var att någon gång bli duktig nog att resa till Europa för att studera. Hennes artighet, blygsamhet och beslutsamhet var anmärkningsvärd, och gjorde ett intryck som jag kommer att minnas länge.